

M O N A L I S A

SVETOSLAV ROERICH 1941

1

Leonardo da Vinci the Greatest Genius of the Renaissance, was not only one of the World's Greatest Artists, but a Great Sculptor, Musician, Architect, Writer on Natural History and Brilliant Inventor as well. He was born in 1452 and died in 1519; one of the greatest lights of ^{that} the brilliant period of European History, the 15th and 16th centuries which produced some of the greatest artists of all time. Everyone is familiar with the names of Raphael, Titian, Bellini, Michael Angelo to mention but a few. Yet no one achieved such mastery in so many different fields as Leonardo da Vinci.

The Mona Lisa (a reproduction of which you must have seen in the Indian Listener) is considered Leonardo's most famous painting. In Paris in the Louvre we shall find the Mona Lisa.

Along row of Galleries, their walls laden with the precious records of man's creative genius. Every sketch, every painting a repository of history past, the living records of the Chosen Few.

Follow these endless halls and you come to a small gallery, the so-called Square Room, the continuation of these long galleries yet separate from them. Only a few paintings hang along its walls, in the middle of the floor a few soft seats and always a group of silent visitors crowded before the central painting on the left hand wall as you enter the Mona Lisa.

A few of the visitors sit in quiet contemplation thinking, per chance, of all the legends and traditions that accumulated around this one particular painting for over four hundred years, or perhaps they are quietly trying to absorb

all the beauty and feeling that made this painting the most talked of image, the most famous and certainly one of the greatest creations of man.

In the presence of this painting the great masterpieces that surround it dim and lose their glamour, Raphael, Titian, Perugino, here they seem only a worthy frame, worthy companions to set off this great Masterpiece.

Are they not of the same Epoch? Were not their creators ^{as} admired of this great painting?

Raphael, this immortal genius, this supreme draughtsman, was an ardent admirer of Leonardo's Mona Lisa, and even left us a sketch of his, inspired by this Masterpiece.

Flanked by two beautiful paintings by Raphael and Perugino hangs the Mona Lisa in the Louvre the great Centre of Attraction for visitors from all over the world art-lovers and critics, tourists and mere sentimental curiosity seekers.

Like most paintings of that period this portrait has not escaped the ravages of time and damage at the hands of incompetent restorers. But in spite of it all, it has not lost its peculiar beauty and charm, and the beautiful face still radiates its restful and fascinating smile.

The painting is only 30 inches high and Mona Lisa is painted seated in a low-backed chair, her body turned to the left, the right hand resting on her left forearm. The face is turned towards the onlooker and is only slightly at an angle, while the hazel eyes look straight at you.

The Chestnut hair parted in the middle smooth down to the temples falls in fine soft curls towards her shoulders. A transparent veil is thrown over the head and twists over her shoulders. The low cut dress originally greenish is relieved by lighter sleeves which once must have been yellow.

Beyond, a phantastic landscape of hills and mountains, warm and soft, receding into the distance, above a luminous graded sky. The two columns flanking the landscape are covered by the present frame.

Beautiful, indeed, are all details in this painting, but it is the face that holds your attention. This painting cannot be described in words, the more you look at it, the more its influence grows on you, and you will begin to feel the strange magic it exercised on so many people throughout the ages.

The well-known Italian Architect and historian, Vasari who lived during the brilliant epoch, thus wrote of the Mona Lisa:

"Leonardo agreed to paint for Francesco del Jiocondo the portrait of Mona Lisa, his wife. Four years he spent on this painting and then left it unfinished, at present the painting is in the possession of the French King Francis. He who wants to see how far Art can go in the imitation of nature must look attentively at this beautiful head.

All details are executed with the greatest care. The eyes have that sparkle and moisture as we see it in life. Around the eyes we see slight reddish-blue circles, and the eyelashes could be painted only with the finest of brushes.

One can see where the eyebrows are thicker and where they are thinner, as they come out of the pores of the skin and curve out. Everything is as perfectly natural as could be imagined.

The small beautifully moulded nostrils, pinkish and tender are executed with the greatest truthfulness. The mouth, the corner of the lips where the pink merges into the flesh tones of the face is painted with such perfection

that it seems not to have been painted at all, but to be flesh and blood.

He who looks attentively at the pit of the neck, thinks he can see the beat of the pulse. Truly this portrait is painted with such perfection that it made every accomplished artist and in fact every person who looked at it, tremble.

Mona Lisa was exceedingly beautiful and Leonardo always invited during the sittings someone who could play and sing or joke, this in order that her face should not look tired or bored as it often happens when one poses for a portrait.

On the contrary, the most bewitching smile played on this face and it seemed a creation of Heaven and not of man's hands. This was all the more remarkable, because it was full of life."

These are Vasari's words, his words are of great importance because the painting was then in perfect condition.

Mona Lisa was 24 years of age when this painting was begun in 1503, while Leonardo was 51. The painting was never finished and remained in Leonardo's possession, and later passed to Francis the first of France.

Many people would have given anything to own this painting. The Duke of Buckingham was one of these^m. Later it led to the dramatic theft of the painting from Louvre with its subsequent restoration.

This painting being the highest point, the apex of Leonardo's creation, carries locked within its surface the crystallisation of his genius, his innermost thoughts and inspiration.

Beyond a few insignificant facts little is known of the Mona Lisa, and it is difficult to answer the very important

question so often asked and discussed was she a mere beautiful model for Leonardo to interpret and record as such or was she his inspiration and even love, as many have wanted us to believe?

There are ^anumber of facts pointing to the correctness of this later ^rassumption, and this perhaps further explains the magic of this painting. But whatever the truth, how truly fine must have been the person to call forth the best in this supreme Giant of the Renaissance and to help this Genius to leave for posterity this unique Masterpiece, the inspiration of countless thousands for over four centuries!

The great influence other people exercise on artists is only too well known even if these persons have themselves remained in the shadow. The interaction of the personalities of the model and the artist especially when bound by bonds of mutual sympathy and affinity has often resulted in the creation of some of the greatest Masterpieces.

In this case it was given to Mona Lisa to awaken in Leonardo that degree of inspiration that produced one of the world's greatest Treasures. The immortal halo that surrounds all the creations of this supreme genius does it not fulfil and justify his own words:

"Oh, if a man be virtuous banish him not, but honour him in order that he may have no reason to depart from you. If you encounter such men honour them for they are the Gods of this Earth and deserve worship as much as the sacred statues and images."

Мона Лиза

СВЯТОСЛАВ РЬОРИХ

Леонардо да Винчи, най-великият гений на Ренесанса, е не само един от най-знаменитите художници в света, но и голям скулптор, музикант, архитект, учен-естественник, както и блестящ изобретател. Той е един от най-ярките пламъци на онзи бляскав период от европейската история, създал някои от най-прекрасните творци въобще. Всички знаят имената на Рафаело, Тициан, Бернини, Микеланджело. И все пак никой не е постигнал такова майсторство в толкова много и различни сфери, както Леонардо да Винчи.

„Мона Лиза“ се счита за най-прочутата картина на Леонардо. Ще я намерим в Париж, в Лувъра.

Една дълга поредица от зали, чиито стени са отрупани с ценни свидетелства за човешкия творчески гений... Всяка рисунка, всяко живописно табло са показателни за историческото ни минало, представяват живото наследство на Избраното Маджинство.

Безкрайната върволица от зали ще ви отведе до едно малко помещение, тъй наречената Правобъгълна стая, която е тяхно продължение и все пак е отделена от тях. На стените висят малък брой картини, в средата на стаята има няколко меки кресла и винаги група мъчаливи посетители, струпани пред централната картина на лявата стена, когато се гледа от вратата.

Винаги има и по няколко души, които седят пред таблото в безмълвно съзерцание; те си мислят за всичките легенди и традиции, създавани по повод на тази именно картина в продължение на повече от четиристотин години, или пък може би се опитват да поемат в себе си цялата тая красота, всичките чувства, благодарение на които това платно е толкова популярно, толкова прочуто и с положителност едно от най-великите творения на човека.

В присъствието на тази картина шедьоврите, които я заобикалят, някак бледнеят. Рафаело, Тициан, Перуджино, гук те изглеждат само като една подходяща рамка, като достойни придружители на този Велик Шедьовър.

Нали и те са от същата Епоха? Нали и техните създатели са били почитатели на тази великолепна картина?

Рафаело, този безсмъртен гений, този превъзходен рисувач, е възхищавал горешо от Леонардовата „Мона Лиза“ и дори, вдъхновен от нея, ни е оставил своя скица на тази картина.

В Лувъра „Мона Лиза“, този постоянен център на привличане за посетители от целия свят, любители на изкуството и критици, туристи или просто търсачи на сантиментални забележителности, е бградена от две творби на Рафаело и Перуджино.

Както повечето картини, същия период, този портрет не е посетен от времето и от ръцете на некомпетентни реставратори. И въпреки всичко, той не е изгубил специфичната си красота и очарование, а прекрасното лице все така пленява със своята спокойна и омагьосваща усмивка.

Картината е висока не повече от метър; Мона Лиза е седнала в стол с ниска облегалка, като тялото ѝ е обърнато наляво, а дясната ѝ ръка почива върху лявата. Лицето, извържано към зрителя, е под съсем лек ъгъл, но лешниковите очи гледат право към вас. Кестениявата коса, разделена по средата и гладко прилепнала към слепоочията, пада на красиви нежни къдрици към раменете. Прозрачен воал покрива главата и се дигли над раменете. Дълбоко деколтираната рокля, първоначално зелена, преминава в ръкави от тънка материя, която вероятно е била жълта на цвят.

Зад фигурата се вижда фантастичен пейзаж от хълмове и планини, меки и нежни, които постепенно изчезват в далечината, а над тях — преливащо се небе. Двете колони отстраня на пейзажа сега са закрити от рамката на картината.

Всички детайли в това табло са красиви, но вниманието спира пред всичко лицето. Впрочем тази картина не може да бъде описана с думи, колкото повече я гледате, толкова повече усещате нейното въздействие, нейната магическа привлекателност.

Прочутият италиански архитект и историк Вазари, съвременник на тази блестяща епоха, пише следното за „Мона Лиза“:

„Леонардо се съгласи да нарисуваш за Франческо дел Джокондо портрет на Мона Лиза, неговата жена. Той се занимава с тази картина четири години и я остави недовършена, понастоящем тя е собственост на френския крал. Онзи, който желае да разбере до каква степен Изкуството може да имитира природата, трябва да се вгледа внимателно в тази красива глава. Детайлите са изработени най-внимателно. Очите

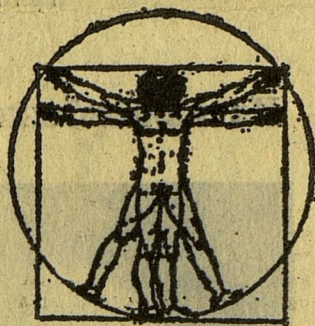
са влажни и искрят, сякаш са живи. Под очите виждаме леки червено-синкави кръгове, а миглите могат да се нарисуват само с най-фината четка. Вижда се къде веждите са по-дебели и къде по-тънки, как излизат от порите на кожата и се извиват. По-естествено нещо човек не може да си представи. Малките, красиво оформени ноздри, розови и нежни, са изрисувани изключително достоверно. Устата ъглите на устните там, където розовото прелива в естествените тонове на плътта на лицето, са толкова съвършени, че сякаш въобще не са нарисувани, а са от плът и кръв.

Онзи, който се вгледа внимателно във вдлъбнатината на врата, ще си помисли, че може да види ударите на пулса. Този портрет е нарисуван действително с такова съвършенство, че всеки, който го види, бил той художник или обикновен човек, потреперва.

Мона Лиза беше изключително красива жена и по зрелост на сеансите. Леонардо винаги канеше някой да ѝ пее или свири, или да разказва смешки, та лицето ѝ да не изглежда изморено или отегчено, как то става често при позиране.

Тъкмо обратното, върху това лице играе възможно най-пленителната усмивка и то прилича не на човешко, а на божествено творение. И което е още по-забележително, то е пълно с живот.

Това са думите на Вазари, а неговите думи са изключително важни, тъй като по онова време картината е била в отлично състояние.

При започване на портрета в 1503 Мона Лиза е била на двадесет и четири години, а Леонардо — на петдесет и една. Портретът не е бил завършен и е останал обственост на Леонардо, а по-късно преминал в ръцете на краля на Франция.

Много хора дават и мило, и драго, за да притежават тази картина. Сред тях е бил и Бъкингамският херцог. По-късно това доведе до драматичната кражба на картината от Лувъра и последвалата нейна реставрация.

Тази картина е най-високата точка, върхът на Леонардовото дело; тя кристализира неговия гений и неговите най-съкровени мисли и вдъхновение.

За Мона Лиза се знаят само няколко незначителни факти заг на много трудно да е отговор на твърде важния въпрос често задаван и дискутиран, дали тя е била просто един красив модел, когото Леонардо е изтъккувал и нарисувал, или е била негово вдъхновение и дори любов, както неведнъж са ни карали да вярваме?

Съществуват редица факти в полза на последното предположение и това може би още повече обяснява магията на тази картина. Като и да е истината обаче, колко прекрасен трябва да е бил човекът, призовал най-доброто у този ренесансов гений и помогнал в тоя гений да остави за потомците този уникален Шедьовър, служил за вдъхновение на хиляди и хиляди през вековете!

Много добре известно е, какво въздействие могат да окаят върху творците другите хора, дори и тези други хора да останат в сянка. Взаимодействието между личностите на модела и на художника, особено когато те са свързани с взаимна симпатия и близост често води до създаването на истински Шедьоври.

В този случай именно Мона Лиза е била призвана да играе голяма роля в вдъхновяването на Леонардо, който да сътвори едно от най-големите Съкровища на света. А нима безмълвният ореол, който заобикаля цялото дело на този ненадминат гений не оправдава обствените му думи!

„О, ако един човек е доблестен, не го пропъждайте, а го чествуйте, за да не го изгубите. Ако срещнете такива хора, чествуйте ги, защото те са Боговете на тази Земя и заслужават да бъдат боготворени така, както свещените статуи и изображения.“

От английски
МАРИАНА НЕДЕЛЧЕВА

ВЪТЪО РАКОВСКИ

Полуострови

Вие влизате във морето,
здро̀во хванати за брега.
Вие никога не ще разберете
свободата докрай,
защото сте пленници на дълга.
Континента ви е пратил на предна линия
и вие се врязвате в линиите на врага.
Океанът ви бие отвсякъде със своите водни лавини,
но не скъсват вие
единствено
линията на дълга.
Полуострови и полусуши,
вие принадлежите на сушата
до сетната си извивка като нейна ръка.
Може във вашите сухи прегръдки
сини заливи да се гушат,
но това са
заливите на дълга.
Полуострови —
континентални гребени на вълнения,
вие издигате във водата начупената си дъга,
но устоявате и на удари, и на изкушения,
вие — верни во̀ини на дълга.
Аз ви вярвам —
вие никога не ще измените
на земята — старата, вечната — от носталгия и тъга,
вие — посрещачи на нейните кораби сред вълните,
издължени самотници на дълга.
Ако някога океаните със вода ви затрупат,
вие за нищо на света няма да се откъснете от брега,
е океани оребро и със златна вода не ще ви купят
и — благодарна —
земята не ще ви забрави,
ще ви помни навеки,
че сте загинали вие
при изпълнение на дълга.

Из изложбените зали

ВЕСА ВАСИЛЕВА

Ромео и Жулиета

Човек трябва да бъде нужен на някого

Човек трябва да бъде нужен на някого —
на един цвят, на една любов, на едно отечество,
на една илюзия или на една суета,
защото е страшно да се чувстваш излишен понякога
като седнал на тълъ
край масата на света.

Страшно е никой да не ти позвъни по телефона
една радост или една болка със тебе да сподели,
страшно е никой да не те обича или да не те мрази,
да не бяга от теб или да не те гони,
да не ти подаде чадър,
когато вали.

Човек трябва да бъде на някого нужен
поне колкото едно рамо, на което да се опре,
поне колкото един упрек заслужен,
че не намира време
при близкия да се спре.

Защото е страшно, страшно е, много е страшно
да живееш сред огромния космос на хората сам
и да няма кой да ти каже:

„Ела, имам да споделя нещо важно!“

или:

„Аз съм виновен пред тебе,